

MARMARA ÜNİVERSİTESİ MARMARA UNIVERSITY
ULUSLARARASI İLİŞKİLER RESEARCH CENTER FOR
ARAŞTIRMA ve UYGULAMA MERKEZİ INTERNATIONAL RELATIONS

MURCIR Analiz

Şiddetin Siyaseti: El Mencho ve Meksika Kartelleri

“Lider hedefleme stratejileri taktik başarı sağlayabilir; ancak yapısal reformlar olmadan kalıcı istikrar üretmesi zordur. El Mencho sonrası Meksika, büyük olasılıkla yeni bir güç dengesi mücadelesine ve bunun doğuracağı yeni şiddet biçimlerine sahne olacaktır.”

Nilay Ökten Kemaloğlu

El Mencho’nun öldürülmesi operasyonu nasıl planlandı ve uygulandı; bu operasyon Meksika’nın “kingpin” (lider hedefleme) stratejisinin tipik bir örneği midir?

22 Şubat 2026’da Jalisco eyaletinin Tapalpa bölgesinde düzenlenen askeri operasyonla Jalisco Yeni Nesil Karteli’nin (CJNG) lideri Nemesio Rubén Oseguera Cervantes, bilinen adıyla El Mencho, öldürüldü. Yıllardır Meksika’nın en çok aranan ismi olarak görülen kartel liderinin ölümü yalnızca ülkeyi değil, uluslararası kamuoyunu da sarstı. Operasyonun hemen ardından 20’den fazla eyalette barikatlar kuruldu, araçlar ateşe verildi, otoyollar kapatıldı ve şehirlerde günlük yaşam kesintiye uğradı. Böylece Meksika devleti bir yandan sembolik bir zafer elde ederken, diğer yandan yıllardır tartışılan “kingpin” yani lider hedefleme stratejisinin sonuçları yeniden gündeme gelmiş oldu.

Operasyonun planlanmasının klasik bir istihbarat zincirine dayandığını ifade etmek mümkündür. Güvenlik güçleri operasyonu, El Mencho’nun doğrudan koruma çemberine değil, ona erişimi olan ara bağlantılara odaklanarak yürütmüştür. Yetkililerin açıklamalarına göre hedefin yeri, yakın çevresindeki bir temas üzerinden tespit edilmiştir. Tapalpa kırsalındaki bir konuta yönelik baskın, ağırlıklı olarak kara unsurlarıyla yürütülmüş; helikopter desteği sınırlı tutulmuştur. Güvenlik güçleri çevreyi kuşattığında çatışma çıkmış, ilk çatışmada kartel mensupları etkisiz hale getirilmiş, güvenlik güçlerinden de yaralananlar olmuştur. El Mencho ve iki koruması ormanlık alana kaçsa da takip eden çatışmanın ardından ağır yaralı olarak ele geçirilmişlerdir. Sevk sırasında ise hayatlarını kaybettikleri açıklanmıştır.

Taktik düzeyde bakıldığında operasyon, istihbarat ve askeri koordinasyon açısından önemli bir başarı olarak görülebilir. Uzun süredir aranan bir liderin yerinin tespit edilmesi ve etkisiz hale getirilmesi, devlet kapasitesini göstermektedir. ABD istihbarat desteğinin rol oynaması da iki ülke arasındaki güvenlik işbirliğinin sahaya yansımaları olarak değerlendiriliyor.

Ancak stratejik düzeyde tablo daha karmaşıktır. El Mencho'nun ölümünün hemen ardından çok sayıda eyalette görülen eş zamanlı misillemeler, lider tasfiyesinin öngörülebilir yan etkisini doğrulamış oldu. Bu tür eylemler yalnızca intikam değil, aynı zamanda güç gösterisidir: ulaşımı durdurma, ekonomiyi kilitleme ve kamu düzenini askıya alma kapasitesinin sergilenmesidir.

Operasyon, Meksika'nın lider hedefleme stratejisinin tipik bir örneğini oluşturmuş durumdadır. Devlet kısa vadede önemli bir isimden kurtulsa da kartelin ülke geneline yayılmış ağları varlığını sürdürmektedir. Bu durum, taktik başarının her zaman stratejik istikrara dönüşmediğini bir kez daha göstermektedir.

Kingpin stratejisi Meksika'da özellikle 2006 sonrasında kurumsallaşan bir güvenlik yaklaşımı olarak bilinir. Devlet, örgütlerin merkezî liderliğini ortadan kaldırarak komuta zincirini kırmayı ve finansal-siyasi koordinasyonu zayıflatmayı hedefler. Ancak geçmiş deneyimler, lider tasfiyesinin örgütleri her zaman dağıtmadığını; aksine daha esnek, hücrel ve yerel otonomiye dayalı yapılara dönüştürebildiğini göstermektedir. Bu durum, devletin "baş kesme" başarısının, sahadaki güç mimarisini otomatik olarak değiştirmede ortaya koyar. El Mencho operasyonu da bu tarihsel çizginin devamı niteliğindedir: taktik düzeyde çarpıcı, stratejik düzeyde ise belirsiz sonuçlar üretme potansiyeline sahip bir müdahale olarak karşımıza çıkmaktadır.

Meksika'da kartel şiddeti devlet-toplum ilişkisi ve güvenlik rejimi açısından nasıl bir yapısal konuma sahiptir?

Kartel savaşları yalnızca organize suç sorunu mu, yoksa devlet kapasitesi, yerel yönetim, cezasızlık ve suç yönetimi bağlamında alternatif iktidar alanlarının ortaya çıkışı olarak mı okunmalı sorusuna odaklanarak Meksika'da neler olduğunu anlamaya çalışmakta fayda var.

El Mencho'nun öldürülmesinin ardından ülke genelinde patlak veren şiddet dalgası bu soruyu yeniden gündeme taşımıştır. Operasyon sonrasında çok sayıda eyalette görülen kundaklamalar, otoyol kapatmaları ve silahlı saldırılar, kartellerin yalnızca yeraltı ekonomisinin aktörleri olmadığını; birçok bölgede düzen kurma ve bozma kapasitesine sahip fiili güç merkezleri olarak işlediğini göstermiştir. Şehirlerin kısa sürede felç edilmesi, kartel şiddetinin münferit suç eylemlerinden ibaret olmadığını, devlet-toplum ilişkisini doğrudan etkileyen yapısal bir mesele olduğunu ortaya koymuştur.

Bu durumun kökleri, 2000 yılında Kurumsal Devrimci Parti'nin uzun süren iktidarının sona ermesiyle hızlanan siyasal dönüşüme uzanır. Demokratikleşme süreci merkezi kontrol mekanizmalarını zayıflatmış; 2006'da başlatılan ve orduyu sahaya süren "uyuşturucuya karşı savaş" politikası büyük kartelleri hedef alırken örgütsel parçalanmayı hızlandırmıştır. Ortaya çıkan bölgesel gruplar yalnızca uyuşturucu ticaretiyle değil, haraç, yakıt hırsızlığı, göçmen kaçakçılığı ve yasa dışı madencilik gibi alanlarda da faaliyet göstermeye başlamıştır. Böylece şiddet, belirli bölgelerle sınırlı kalmak yerine ülke geneline yayılmıştır.

Birçok eyalette kartellerin ulaşımı kontrol etmesi, işletmelerden düzenli ödeme alması ve yerel ekonomik faaliyetleri yönlendirmesi, literatürde suç yönetimi olarak adlandırılan olgunun somut karşılığıdır. 2015'te bir askeri helikopterin düşürülmesi ve 2019 ile 2023'te Sinaloa'da Ovidio Guzmán'ın yakalanmasının ardından yaşanan şiddet dalgaları, lider hedefleme stratejisinin kısa vadede misillemeyi tetikleyebildiğini göstermiştir.

Bu yapısal boyut, devlet otoritesinin yalnızca zor kullanma kapasitesiyle değil, gündelik hayatı düzenleme kapasitesiyle de ölçülmesi gerektiğini gösterir. Birçok bölgede kartellerin ulaşımı durdurabilmesi, ekonomik akışı kesebilmesi ve yerel aktörleri hizalayabilmesi, onların fiili bir "paralel egemenlik" alanı kurabildiğini düşündürmektedir. Bu durum, güvenlik krizinin salt askeri bir mesele olmadığını; yerel yönetim kapasitesi, yargı sistemi, cezasızlık oranları ve kamu hizmetlerinin sürekliliğiyle doğrudan bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır.

Meksika'daki kartel şiddeti yalnızca organize suç meselesi değildir; devlet kapasitesinin sınırlarını görünür kılan ve bazı bölgelerde alternatif iktidar alanları üreten yapısal bir güvenlik krizidir. Lider tasfiyeleri taktik başarı sağlayabilir, ancak yapısal dönüşüm olmadan kalıcı istikrar üretmeleri güç görünmektedir.

El Mencho'nun öldürülmesinin arka planında hangi siyasal, uluslararası ve ekonomik dinamikler bulunmaktadır?

Bu gelişmeler, yalnızca bir kartel liderinin etkisiz hale getirilmesi değil; Meksika'nın iç ve dış baskılar altında verdiği stratejik bir karar olarak okunmalıdır. Operasyonun hemen ardından 20'den fazla eyalette görülen yol kapatmaları, araç ve otobüs kundaklamaları ve silahlı saldırılar, olayın ülke çapında bir güvenlik krizine dönüşmesine yol açmıştır. Bu durum, kartel şiddetinin Meksika'da ne kadar geniş ve kurumsallaşmış bir yapıya sahip olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır.

Uluslararası boyutta en önemli unsur, ABD'nin özellikle fentanil ticareti ve sınır güvenliği konusundaki baskısıdır. ABD makamları El Mencho'yu yıllardır en çok aranan uyuşturucu kaçakçılarından biri olarak tanımlamaktadır ve hatta başına yüksek miktarda ödül koymuştur.

Operasyon sırasında ABD istihbaratının hedef tespiti konusunda destek verdiği, ancak sahada doğrudan yer almadığı açıklanmıştır. Bu durum, iki ülke arasındaki güvenlik işbirliğinin sürdüğünü gösterirken, Meksika açısından elbette ki egemenlik hassasiyetlerini de gündeme getirmiştir. Dolayısıyla operasyon, yalnızca iç güvenlik değil, Washington ile yürütülen siyasal ve diplomatik denklemin de parçası olarak görülmelidir.

Zamanlama bakımından bir diğer kritik unsur 2026 FIFA Dünya Kupası'dır. Guadalajara, Mexico City ve Monterrey turnuvaya ev sahipliği yapacak şehirler arasındadır. Guadalajara'da yaşanan şiddet görüntüleri, turnuva öncesi güvenlik algısını doğrudan etkiliyor. Bu nedenle federal hükümet hızla "normalleşme" mesajı vererek turizm ve uluslararası imaj üzerindeki hasarı sınırlamaya çalışmaktadır.

Ekonomik boyut da belirgindir. Şiddet dalgası uçuş iptallerine, ticari faaliyetlerde aksamaya ve bazı sanayi tesislerinde geçici duraksamalara yol açıyor. Turizm gelirleri ve yabancı yatırım açısından hassas bir dönemde yaşanan bu kriz, güvenliğin ekonomik istikrarla doğrudan bağlantısını göstermiştir.

Bu bağlamda operasyonun zamanlaması, iç ve dış meşruiyet üretme ihtiyacıyla da ilişkilendirilebilir. ABD'nin uyuşturucu ticareti ve özellikle sentetik opioidler konusundaki baskısı, Meksika'nın güvenlik alanında görünür bir irade göstermesini teşvik etmektedir. Aynı dönemde yaklaşan Dünya Kupası ve turizm gelirlerine duyulan ihtiyaç, devletin hem kararlılık hem de istikrar mesajını eş zamanlı vermesini zorunlu kılmıştır. Bu ikili hedef, operasyonu yalnızca güvenlik değil, diplomatik ve ekonomik bir hamleye dönüştürmüştür.

Şiddetin aynı anda çok sayıda eyalete yayılması, CJNG'nin yalnızca hiyerarşik bir örgüt değil, ülke geneline yayılmış yerel ağlara dayanan bir yapı olduğunu ortaya koymuştur. Bu nedenle El Mencho'nun ölümü bir dönüm noktası olsa da, Meksika'daki kartel krizinin sona erdiği anlamına gelmemektedir; aksine yeni bir güç dengesi sürecinin başlangıcına işaret etmektedir.

El Mencho sonrası dönemde Meksika'daki kartel düzeni nasıl evrilebilir?

El Mencho'nun ortadan kalkması, Jalisco Yeni Nesil Karteli'nin (CJNG) sona erdiği anlamına gelmez; aksine Meksika'daki kartel düzeninin yeni bir denge arayışına girdiğini gösterir. Bu tür lider tasfiyelerinin ardından ülkede genellikle iki süreç eş zamanlı işler: örgüt içi hiyerarşi ya hızla yeniden kurulur ya da parçalanır; aynı anda rakip karteller ve devlet bu boşluğu kendi lehlerine çevirmeye çalışır. Bu nedenle El Mencho sonrası dönemi tek bir senaryoyla değil, çok katmanlı bir güç yeniden dağılımı süreci olarak okumak gerekir.

İlk belirleyici unsur halefiyettir. Karteller dışarıdan tek liderli yapılar gibi görünse de güvenlik, finans ve bölgesel kontrol alanlarında farklı güç merkezleri barındırır. CJNG içinde liderlik kabul gören bir isimde toplanırsa merkezî koordinasyon korunabilir ve şiddet daha kontrollü bir "güç gösterisi" biçiminde sürdürülür. Ancak liderlik bölünürse, yerel komutanlar gelir kaynakları ve güzergâhlar üzerinde rekabete girer; bu da daha dağınık ve öngörülmez bir şiddet üretir.

İkinci unsur rakip kartellerin fırsat arayışıdır. CJNG'nin gücü yalnızca lider karizmasına değil, ülke geneline yayılmış yerel ortaklıklara dayanır. Liderin yokluğu bazı bölgelerde belirsizlik yaratırsa, rakip gruplar doğrudan silahlı çatışma ya da yerel ittifakları yeniden kurma yoluyla alan kazanmaya çalışabilir. Bu süreç, şiddetin coğrafyasını genişletebilir.

Üçüncü unsur devlet kapasitesidir. Lider tasfiyesi kısa vadede siyasi ve sembolik bir başarıdır; ancak barikatların hızla kaldırılması, ulaşımın ve ekonomik faaliyetin yeniden sağlanması belirleyicidir. Devlet bu normalliği hızlıca tesis edemezse, kartellerin “şehirleri felç edebilme” iddiası güçlenir.

Dördüncü unsur suç ekonomisinin yerelleşmesidir. Uyuşturucu ticaretinin yanı sıra haraç, kaçakçılık ve diğer yasa dışı faaliyetler yerel ağlar üzerinden sürdürülür. Bu nedenle liderin ölümü ekonomik yapıyı otomatik olarak dağıtmaz.

Ayrıca halefiyet sürecinin yalnızca örgüt içi değil, bölgesel güç dengeleri açısından da belirleyici olacağı unutulmamalıdır. CJNG'nin ülke genelinde kurduğu yerel ortaklık ağları, merkezi liderliğin zayıflaması durumunda farklı yönere savrulabilir. Bu da şiddetin tek bir merkezden değil, çoklu yerel odaklardan üretilmesine yol açabilir. Böyle bir senaryo, çatışmanın yoğunluğunu azaltmasa da daha parçalı ve öngörülmesi güç bir güvenlik ortamı yaratabilir.

Sonuç olarak lider hedefleme stratejileri taktik başarı sağlayabilir; ancak yapısal reformlar olmadan kalıcı istikrar üretmesi zordur. El Mencho sonrası Meksika, büyük olasılıkla yeni bir güç dengesi mücadelesine ve bunun doğuracağı yeni şiddet biçimlerine sahne olacaktır.

Yazar Hakkında

Dr. Nilay Ökten Kemaloğlu, siyaset bilimi alanında çalışmalarını sürdüren bir akademisyendir. İstanbul Üniversitesi'nde tamamladığı doktora çalışmasında Brezilya'nın siyasal değişimini devlet-toplum ilişkileri ekseninde incelemiş, Batılı ve Batı dışı yaklaşımları karşılaştırmalı biçimde analiz ederek özgün bir kuramsal çerçeve geliştirmiştir. Latin Amerika siyaseti, siyasal değişim teorileri ve karşılaştırmalı siyasal kuramlar başlıca araştırma alanlarıdır. Marmara Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yapmaktadır.

*Yazıda yer alan fikirler yazarına/yazarlarına aittir ve MURCIR 'ın yayın politikasını yansıtmayabilir.

